

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про ратифікацію Протоколу про право,
що застосовується до зобов'язань про утримання

Верховна Рада України постановляє:

Ратифікувати Протокол про право, що застосовується до зобов'язань про утримання, учинений 23 листопада 2007 року у м. Гаазі (додається), який набирає чинності для України у перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного строку після передачі на зберігання її ратифікаційної грамоти.

Президент України

м. Київ
1 липня 2022 року
№ 2339-IX

В. ЗЕЛЕНСЬКИЙ

Протокол про право, що застосовується до зобов'язань про утримання

Держави, що підписали цей Протокол,
бажаючи встановити загальні положення про право, яке застосовується до зобов'язань про утримання,

бажаючи модернізувати Гаазьку Конвенцію від 24 жовтня 1956 року про право, що застосовується до зобов'язань про утримання дітей, і Гаазьку Конвенцію від 2 жовтня 1973 року про право, що застосовується до зобов'язань про утримання,

бажаючи розвинути загальні положення про право, яке застосовується, на доповнення до Гаазької Конвенції від 23 листопада 2007 року про міжнародне стягнення аліментів на дітей та інших видів сімейного утримання,

вирішили з цією метою укласти Протокол і погодилися щодо таких положень:

Стаття 1

Сфера застосування

1. Цей Протокол визначає право, що застосовується до зобов'язань про утримання, які виникають з сімейних відносин, батьківства, шлюбу або спорідненості, включаючи зобов'язання про утримання дитини незалежно від сімейного статусу її батьків.

2. Рішення, прийняті при застосуванні цього Протоколу, не зачіпатимуть існування будь-яких з відносин, згаданих в пункті 1.

Стаття 2

Універсальне застосування

Цей Протокол застосовується навіть якщо право, яке застосовується, є правом недоговорної держави.

Стаття 3

Загальне правило про право, що застосовується

1. Зобов'язання про утримання регулюються правом держави звичайного місця проживання кредитора, якщо цим Протоколом не передбачено інше.

2. У разі зміни звичайного місця проживання кредитора, право держави нового звичайного місця проживання застосовується з моменту, коли відбулася така зміна.

Стаття 4

Спеціальні правила, що надають перевагу певним кредиторам

1. Наступні положення застосовуються щодо зобов'язань про утримання:

- a) батьками – їхніх дітей;
- b) іншими, ніж батьки, особами – осіб, які не досягли 21 року, за винятком зобов'язань, що виникають з відносин, згаданих у статті 5; і
- c) дітьми – їхніх батьків.

2. Якщо кредитор не може у відповідності з правом, згаданим у статті 3, отримати утримання від боржника, то застосовується право держави суду.

3. Незважаючи на положення статті 3, якщо кредитор звернувся до компетентного органу держави, в якій боржник має своє звичайне місце проживання, застосовується право держави суду. Однак, якщо кредитор не може у відповідності з цим правом отримати утримання від боржника, то застосовується право держави звичайного місця проживання кредитора.

4. Якщо кредитор не може у відповідності з правом, згаданим в статті 3 і пунктах 2 і 3 цієї статті, отримати утримання від боржника, то застосовується право держави їх спільного громадянства, якщо таке є.

Стаття 5

Спеціальне правило щодо подружжя і колишнього подружжя

Щодо зобов'язань про утримання між подружжям, між колишнім подружжям або між сторонами шлюбу, який було визнано недійсним, стаття 3 не застосовується, якщо одна зі сторін заперечує і право іншої держави, зокрема, держави їхнього останнього спільного місця проживання має більш тісний зв'язок зі шлюбом. У такому випадку застосовується право цієї іншої держави.

Стаття 6

Спеціальне правило про захист

У зобов'язаннях про утримання інших, ніж ті, що виникають з відносин між батьками та дітьми стосовно дитини, і ті, що згадані в статті 5, боржник може оспорити вимогу кредитора на тій підставі, що такого зобов'язання немає ні згідно з правом держави звичайного місця проживання боржника, ні згідно з правом держави спільного громадянства сторін, якщо таке є.

Стаття 7

Визначення права, що застосовується до певних проваджень

1. Незважаючи на положення статей 3 – 6, кредитор і боржник у зобов'язаннях про утримання виключно для цілей здійснення конкретного

провадження у визначеній державі можуть спеціально визначити право цієї держави як застосовуване до зобов'язання про утримання.

2. Визначення, здійснене до порушення відповідного провадження, має міститися в угоді, підписаній обома сторонами, в письмовій формі або зафіксованій на будь-якому носіїві, інформація на якому має бути доступною для здійснення посилянь у подальшому.

Стаття 8

Визначення права, що застосовується

1. Незважаючи на положення статей 3 – 6, кредитор і боржник у зобов'язаннях про утримання можуть у будь-який час визначити право, що застосовується до зобов'язання про утримання, обравши одне з таких:

а) право будь-якої держави, громадянином якої є будь-яка зі сторін на момент визначення;

б) право держави звичайного місця проживання будь-якої сторони на момент визначення;

с) право, визначене сторонами як таке, що застосовується, або право, яке фактично застосовувалося до режиму власності сторін;

д) право, визначене сторонами як таке, що застосовується, або право, яке фактично застосовувалося до регулювання розлучення сторін або їх окремого проживання.

2. Така угода укладається у письмовій формі або фіксується на будь-якому носіїві, інформація на якому має бути доступною для здійснення посилянь у подальшому, і має бути підписана обома сторонами.

3. Пункт 1 не застосовується до зобов'язань про утримання щодо особи віком до 18 років або повнолітньої особи, яка через порушення або недостатність її особистих можливостей нездатна захистити свої інтереси.

4. Незважаючи на право, визначене сторонами відповідно до пункту 1, питання щодо того, чи може кредитор відмовитися від свого права на утримання, регулюється правом держави звичайного місця проживання кредитора на момент визначення.

5. Крім випадків, коли на момент визначення права сторони були повністю поінформовані і обізнані щодо наслідків їх вибору, право, визначене сторонами, не застосовується, якщо його застосування призвело б до явно несправедливих або необґрунтованих наслідків для будь-якої зі сторін.

Стаття 9

«Доміцилій» замість «громадянство»

Держава, яка визнає поняття «доміцилій» в якості колізійної прив'язки у сфері сімейних відносин, може поінформувати Постійне Бюро Гаазької Конференції з міжнародного приватного права, що для цілей справ, які розглядаються її установами, слово «громадянство» у статтях 4 і 6 замінюється словом «доміцилій», як його визначено у цій державі.

Стаття 10

Державні органи

Право державного органу звертатися про стягнення виплат, які належать кредиторів замість утримання, регулюється правом держави, якій підпорядковується цей орган.

Стаття 11

Сфера дії права, що застосовується

Право, що застосовується до зобов'язань про утримання, визначає серед іншого:

- a) чи може кредитор вимагати утримання, в якому розмірі і від кого;
- b) розмір утримання, яке кредитор може вимагати за минулий час;
- c) підставу обчислення розміру утримання та індексації;
- d) хто має право пред'явити вимогу про утримання, за винятком питань, що стосуються процесуальної правоздатності і представництва у провадженні;
- e) строк позовної давності;
- f) обсяг зобов'язань боржника за зобов'язанням про утримання у разі, коли державний орган звертається про стягнення виплат, які належать кредитору замість утримання.

Стаття 12

Виключення відсилання

У цьому Протоколі термін «право» означає право, яке є чинним в державі, крім колізійних норм.

Стаття 13

Публічний порядок

У застосуванні права, визначеного згідно з цим Протоколом, не може бути відмовлено, крім випадків, коли наслідки такого застосування явно суперечать публічному порядку держави суду.

Стаття 14

Визначення розміру утримання

Навіть якщо право, яке застосовується, передбачає інше, потреби кредитора і можливості боржника так само, як і будь-які виплати, надані кредитору замість періодичних платежів по утриманню, беруться до уваги при визначенні розміру утримання.

Стаття 15

Незастосування Протоколу до внутрішніх колізій

1. Договірна держава, в якій до зобов'язань про утримання застосовуються різні системи права або комплекси правових норм, не зобов'язана застосовувати положення Протоколу до колізій, які виникають між такими системами або комплексами.

2. Ця стаття не застосовується до Організації регіональної економічної інтеграції.

Стаття 16

Неуніфіковані правові системи за територіальною ознакою

1. У державі, в якій діє дві чи більше систем права або комплексів правових норм, які стосуються питань, що регулюються цим Протоколом, у різних територіальних одиницях:

а) будь-яке посилання на право держави розуміється у відповідних випадках як посилання на чинне право відповідної територіальної одиниці;

б) будь-яке посилання на компетентні органи або державні органи цієї держави розуміється у відповідних випадках як посилання на органи, уповноважені діяти у відповідній територіальній одиниці;

в) будь-яке посилання на звичайне місце проживання у цій державі розуміється у відповідних випадках як посилання на звичайне місце проживання у відповідній територіальній одиниці;

г) будь-яке посилання на державу, громадянство якої мають обидві сторони, розуміється як посилання на територіальну одиницю, визначену відповідно до права цієї держави, або, за відсутністю відповідних положень, на територіальну одиницю, з якою зобов'язання про утримання має найбільш тісний зв'язок;

е) будь-яке посилання на державу, громадянином якої є одна зі сторін, розглядається як посилання на територіальну одиницю, визначену відповідно до права цієї держави, або, за відсутністю відповідних положень, на територіальну одиницю, з якою сторона має найбільш тісний зв'язок.

2. У державі, що включає дві або більше територіальних одиниць, кожна з яких має свою власну систему права або комплекс правових норм, які стосуються питань, що регулюються цим Протоколом, для визначення права, яке підлягає застосуванню згідно з Протоколом, застосовуються такі правила:

а) якщо в цій державі є чинні положення, що визначають право якої територіальної одиниці застосовується, то застосовується право цієї територіальної одиниці;

б) за відсутності таких положень, застосовується право територіальної одиниці, визначене відповідно до пункту 1.

3. Ця стаття не застосовується до Організації регіональної економічної інтеграції.

Стаття 17

Неуніфіковані правові системи у питанні статусу особи

Для визначення права, яке підлягає застосуванню відповідно до Протоколу, якщо в державі діє дві або більше систем права або комплексів правових норм, що застосовуються до різних категорій осіб у питаннях, які регулюються цим Протоколом, будь-яке посилання на право такої держави розуміється як посилання на правову систему, визначену згідно з чинними нормами цієї держави.

Стаття 18

Співвідношення з попередніми Гаазькими Конвенціями з питань зобов'язань про утримання

У відносинах між Договірними державами цей Протокол замінює Гаазьку Конвенцію від 2 жовтня 1973 року про право, що застосовується до зобов'язань про утримання, і Гаазьку Конвенцію від 24 жовтня 1956 року про право, що застосовується до зобов'язань про утримання дітей.

Стаття 19

Співвідношення з іншими договорами

1. Цей Протокол не впливає на будь-які інші міжнародні договори, сторонами яких є чи будуть Договірні держави та які містять положення з питань, врегульованих цим Протоколом, крім випадків, коли Договірні держави, які є сторонами таких договорів, зроблять заяву про протилежне.

2. Пункт 1 також застосовується до уніфікованих законів, що ґрунтуються на наявності спеціальних зв'язків, зокрема регіонального характеру, між заінтересованими державами.

Стаття 20

Одноманітне тлумачення

Під час тлумачення цього Протоколу потрібно брати до уваги його міжнародний характер і необхідність сприяти його однаково застосуванню.

Стаття 21

Огляд практичного застосування Протоколу

1. Генеральний секретар Гаазької конференції з міжнародного приватного права скликає в разі потреби Спеціальну комісію для вивчення (аналізу) практичного застосування Протоколу.

2. З цією метою Договірні держави співпрацюють з Постійним бюро Гаазької конференції з міжнародного приватного права для збору судової практики щодо застосування Протоколу.

Стаття 22

Перехідні положення

Цей Протокол не застосовується до зобов'язань про утримання, заявлених у Договірній державі протягом періоду, що передує набранню чинності Протоколом для цієї держави.

Стаття 23

Підписання, ратифікація і приєднання

1. Цей Протокол відкритий для підписання всіма державами.
2. Цей Протокол підлягає ратифікації, прийняттю або затвердженню державами, які його підписали.
3. Цей Протокол відкритий для приєднання для усіх держав.
4. Ратифікаційні грамоти, документи про прийняття, затвердження або приєднання здаються на зберігання Міністерству закордонних справ Королівства Нідерланди, яке є депозитарієм Протоколу.

Стаття 24

Організації регіональної економічної інтеграції

1. Організація регіональної економічної інтеграції, яка складається лише із суверенних держав і має компетенцію стосовно окремих або всіх питань, що регулюються цим Протоколом, може також підписати, прийняти, затвердити цей Протокол або приєднатися до нього. У цьому випадку Організація регіональної економічної інтеграції має права та обов'язки Договірної держави настільки, наскільки ця Організація має компетенцію з питань, що регулюються Протоколом.

2. Організація регіональної економічної інтеграції під час підписання, прийняття, затвердження або приєднання письмово повідомляє депозитарієві про питання, що регулюються цим Протоколом, які передано державами-членами до компетенції Організації. Організація невідкладно повідомляє депозитарієві в письмовій формі про будь-які зміни у компетенції, визначеній у раніше направленому повідомленні відповідно до цього пункту.

3. Під час підписання, прийняття, затвердження або приєднання Організація регіональної економічної інтеграції може заявити відповідно до статті 28, що вона має компетенцію стосовно всіх питань, які регулюються цим Протоколом, і що держави-члени, які передали Організації регіональної економічної інтеграції свою компетенцію стосовно зазначених питань, є зобов'язаними за цим Протоколом внаслідок його підписання, прийняття, затвердження Організацією або приєднання до нього Організації.

4. Для цілей набрання чинності цим Протоколом будь-який документ, зданий на зберігання Організацією регіональної економічної інтеграції, не

приймається до уваги доти, доки Організація регіональної економічної інтеграції не зробила заяву відповідно до пункту 3.

5. Будь-яке посилання на «Договірну державу» або «державу» у цьому Протоколі у відповідних випадках також застосовується до Організації регіональної економічної інтеграції, яка є його Стороною. Якщо Організація регіональної економічної інтеграції зробила заяву відповідно до пункту 3, будь-яке посилання на «Договірну державу» або «державу» в цьому Протоколі у відповідних випадках також застосовується до відповідних держав-членів Організації.

Стаття 25

Набрання чинності

1. Протокол набирає чинності з першого дня місяця, що настає після закінчення тримісячного строку після здачі на зберігання другої ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження чи приєднання, передбачених статтею 23.

2. Після цього Протокол набирає чинності:

а) для кожної держави або кожної Організації регіональної економічної інтеграції, зазначеної в статті 24, що ратифікують, приймають, затверджують або приєднуються до Протоколу пізніше, – у перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного строку після здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження чи приєднання;

б) для територіальної одиниці, на яку поширюється дія Протоколу відповідно до статті 26, – у перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного строку після направлення повідомлення, передбаченого цією статтею.

Стаття 26

Заяви щодо неуніфікованих правових систем

1. Держава, яка включає дві чи більше територіальних одиниць, в яких стосовно питань, що регулюються цим Протоколом, застосовуються різні системи права, може під час підписання, ратифікації, прийняття, затвердження або приєднання заявити відповідно до статті 28, що цей Протокол поширюється на всі її територіальні одиниці або лише на одну чи декілька з них, та може у будь-який час змінити таку заяву, зробивши нову заяву.

2. Такі заяви повідомляються депозитарієві та мають чітко визначати територіальні одиниці, до яких застосовується Протокол.

3. Якщо держава не зробила заяви відповідно до цієї статті, Протокол поширюється на всі територіальні одиниці такої держави.

4. Ця стаття не застосовується до Організації регіональної економічної інтеграції.

Стаття 27

Застереження

Жодних застережень до цього Протоколу не допускається.

Стаття 28

Заяви

1. Заяви, передбачені пунктом 3 статті 24 і пунктом 1 статті 26, можуть бути зроблені під час підписання, ратифікації, прийняття, затвердження чи приєднання або у будь-який час після цього та можуть бути змінені або відкликані у будь-який час.

2. Заяви, зміни до заяв та їх відкликання повідомляються депозитарію.

3. Заява, зроблена під час підписання, ратифікації, прийняття, затвердження або приєднання набирає чинності одночасно з набранням чинності Протоколом для відповідної держави.

4. Заява, зроблена пізніше, а також будь-яка зміна чи відкликання заяви, набирають чинності з першого дня місяця, що настає після закінчення тримісячного строку після дати отримання відповідного повідомлення депозитарієм.

Стаття 29

Денонсація

1. Договірна держава може денонсувати цей Протокол шляхом направлення письмового повідомлення депозитарію. Денонсація може стосуватися лише окремих територіальних одиниць держави з неуніфікованими правовими системами, до яких застосовується Протокол.

2. Денонсація набирає чинності з першого дня місяця, що настає після сплину 12 місяців після дати отримання повідомлення депозитарієм. У випадках, коли в повідомленні зазначено більш тривалий період для набрання чинності денонсацією, денонсація набирає чинності після закінчення зазначеного періоду після дати отримання депозитарієм відповідного повідомлення.

Стаття 30

Повідомлення

Депозитарій надсилає членам Гаазької конференції з міжнародного приватного права, іншим державам та Організаціям регіональної економічної інтеграції, які підписали, ратифікували, прийняли, затвердили або приєдналися відповідно до статей 23 і 24, повідомлення про:

а) підписання, ратифікацію, прийняття, затвердження та приєднання, передбачені статтями 23 і 24;

- b) дату набрання чинності Протоколом відповідно до статті 25;
- c) заяви, зазначені в пункті 3 статті 24 і пункті 1 статті 26;
- d) денонсації, зазначені у статті 29.

На посвідчення чого ті, що підписалися нижче, належним чином на це вповноважені, підписали цю Конвенцію.

Учинено в м. Гаага 23 листопада 2007 року англійською та французькою мовами, при цьому обидва тексти є рівноавтентичними, в одному примірнику, який здається на зберігання до архіву Уряду Королівства Нідерланди й засвідчені копії якого надсилаються дипломатичними каналами кожному члену Гаазької конференції з міжнародного приватного права на дату проведення її Двадцять першої сесії, а також всім іншим державам, які брали участь у цій Сесії.